

ĐẠI HỌC CỘNG ĐỒNG Ở CỘNG HÒA LIÊN BANG ĐỨC

NGUYỄN CÔNG HINH

Bộ Giáo dục và Đào tạo

NGUYỄN VĂN CƯỜNG

Đại học Potsdam, Cộng hòa Liên bang Đức

Dại học cộng đồng (Đại học nhân dân - Volkshochschule) là một cơ sở giáo dục phi lợi nhuận dành cho đào tạo bồi dưỡng người trưởng thành. Tuy nhiên, khác với tên gọi của chúng, đại học học cộng đồng (DHCĐ) không phải là trường đại học, không nằm trong hệ thống giáo dục đại học mà được xếp vào lĩnh vực bồi dưỡng (đào tạo tiếp tục).

Các trường DHCĐ ngày nay được hiểu như là các trung tâm bồi dưỡng (có thể gọi là các trung tâm giáo dục suốt đời) của các địa phương. Chúng cung cấp các khoá học ngắn, các bài giảng riêng lẻ, các chuyến đi nghiên cứu, cũng như “đào tạo theo đặt hàng” với hình thức các khoá học dành cho công ty hoặc khoá học tại chỗ.

Ý tưởng trường DHCĐ được Grundtvig ở Đan Mạch phát triển từ cuối thế kỷ 19. Grundtvig quan niệm rằng các công dân chỉ có thể sử dụng các khả năng cùng tham gia dân chủ, nếu họ có “một sự giáo dục hợp lý”. Ông đã phần đầu cho việc tạo ra các chương trình giáo dục cho người lớn tuổi và các chương trình này đối với mọi người là có thể tiếp cận được - tức là chấp nhận được về tài chính và không có các kì thi tuyển. Có thể coi trường DHCĐ Rodding, trường DHCĐ đầu tiên của Đan Mạch do Grundtvig thành lập năm 1884 cũng là trường DHCĐ đầu tiên trên toàn thế giới. Rodding là một thành phố nhỏ nằm phía Nam, thuộc vùng lãnh thổ Schleswig của Đan Mạch thời đó. Học viên của trường đến từ các trang trại nông nghiệp của các khu vực lân cận.

Ngày nay, ở Châu Âu, nhiều quốc gia như Đức, Áo, Thụy Sĩ đều có mạng lưới các trường tương tự DHCĐ với những tên gọi khác nhau ở mỗi nước.

Ở Đức, phong trào mở rộng đại học vào cuối thế kỷ 19 được coi là ý tưởng khởi nguồn của DHCĐ, trong đó có việc thuyết trình công cộng cũng như công tác giáo dục của các hiệp hội giáo dục công nhân và thợ thủ công. Viện hàn lâm Humboldt thường được gọi là tiền thân của trường đại học cộng đồng, nơi mà kể từ 1879 những kết quả khoa học được truyền đạt theo hình thức phổ thông

theo các chu trình thuyết trình cho những công dân không được đào tạo hàn lâm.

Trường DHCĐ đầu tiên ở Đức được thành lập năm 1902 ở Berlin. Trong điều 148 của hiến pháp đế chế Đức Phổ năm 1919, việc khuyến khích ngành giáo dục, bao gồm cả các trường DHCĐ lần đầu tiên đã được nêu trong luật pháp. Trong các trường được thành lập sớm còn có các DHCĐ của các thành phố vùng Pfalz Ludwigshafen (1902) và Kaiserslautern (1904).

Phần lớn các trường khác được thành lập sau Chiến tranh Thế giới lần thứ nhất năm 1918 với mục tiêu giáo dục tốt hơn cho quãng đại quần chúng. Năm 1927, “Liên hiệp các trường DHCĐ Đức” được thành lập.

Sau Chiến tranh Thế giới lần thứ II, năm 1949, “Tổ chức làm việc của các liên hiệp bang các trường DHCĐ Đức” và năm 1953, Liên đoàn DHCĐ Đức (DVV) đã được thành lập. Trong cơ cấu của Hội đồng giáo dục Đức năm 1970, giáo dục người lớn tuổi được xem là bộ phận cấu thành của hệ thống giáo dục và đặt mục tiêu phát triển rộng rãi.

Mạng lưới đại học cộng đồng ngày nay rộng khắp nước Đức theo mạng lưới các huyện và thành phố. Trong phạm vi DHCĐ, có sự khác nhau giữa DHCĐ đô thị nhỏ và DHCĐ đô thị lớn. DHCĐ ở các thành phố lớn so với các DHCĐ ở các thành phố nhỏ có các đơn vị tổ chức phức tạp hơn với một cấu trúc chương trình được phân hoá mạnh hơn, một đội ngũ nhân viên lớn hơn và một con số học viên cao hơn. Ở một số thành phố lớn có thể có nhiều DHCĐ ở các quận khác nhau.

Chương trình các khoá học của các DHCĐ được cấu thành từ các bài giảng với thời lượng khác nhau, chủ yếu từ 1 đến 15 tuần. Về nguyên tắc, các khóa học có thể dành cho tất cả mọi người từ lứa tuổi 16 trở đi. Nhưng chương trình cũng có các khóa tương ứng theo nhu cầu của những người đang làm việc. Những khóa khác biệt là dành cho người thất nghiệp, phụ nữ và nam giới trong gia đình, hay những người ưu tú, nghỉ việc.

Tùy theo nhóm mục tiêu và cơ sở phòng học mà các khoá học diễn ra vào buổi sáng, chiều, tối hay là khoá tăng cường vào cuối tuần. Ngoài ra các ĐHCD còn đáp ứng nhu cầu học tập của người lao động trong các “kì nghỉ phép dành cho bồi dưỡng” theo luật bồi dưỡng cho người lao động của các bang.

Các trường ĐHCD định hướng vào nhu cầu bồi dưỡng, hứng thú và điều kiện của học viên. Hoạt động bồi dưỡng không chỉ nhằm giúp phần giúp người học thích nghi với những hoàn cảnh và mối quan hệ làm việc thay đổi mà còn tạo điều kiện cho học viên tự kiến tạo cuộc sống của mình và có ảnh hưởng tích cực trong xã hội. Các trường ĐHCD hiểu khái niệm đào tạo theo nghĩa rộng và tích hợp: đào tạo phổ thông, nghề nghiệp, chính trị, văn hóa và nhân cách không tách rời nhau mà được liên kết với nhau.

Luật trường học Berlin quy định các ĐHCD có nghĩa vụ đảm bảo chất lượng với những phương pháp chuyên biệt. Các trường ĐHCD cũng được kiểm định và đánh giá chất lượng định kì thông qua đánh giá ngoài. Việc đánh giá dựa trên phương pháp “phát triển chất lượng định hướng người học trong lĩnh vực bồi dưỡng” (LQW). Phương pháp đánh giá này do Bộ Giáo dục và nghiên cứu liên bang hỗ trợ phát triển, dành riêng cho lĩnh vực bồi dưỡng và được sử dụng rộng rãi trên toàn nước Đức. Đặc điểm cơ bản của phương pháp đánh giá các cơ sở đào tạo này là căn cứ vào nguyên tắc định hướng người học. Các trường sau khi được kiểm định sẽ được cấp chứng chỉ đảm bảo chất lượng. Hiện nay có 11 trong 12 trường ĐHCD ở Berlin đã được cấp chứng chỉ và một trường đang trong giai đoạn kiểm định.

Các chương trình bồi dưỡng ở các ĐHCD chủ yếu được thực hiện theo học kì. Thông thường các khóa học bắt đầu từ tháng 1, tháng 2 hoặc tháng 9. Ngoài ra, các khóa ngắn cũng như các chương trình bồi dưỡng cuối tuần hoặc nhỏ lẻ thì vẫn được tổ chức mọi lúc trong học kì. Một số trường cũng có các khóa tổ chức trong dịp hè.

Các chương trình đào tạo, bồi dưỡng từng học kì được in và có thể nhận miễn phí tại các trường. Ngoài ra, toàn bộ các khóa trong ngân hàng dữ liệu các chương trình bồi dưỡng của toàn bộ hệ thống trường ĐHCD có thể truy cập và đăng ký trên mạng Internet. Học viên cũng có thể nhận được tư vấn cá nhân tại các trường về các khả năng học tập tại trường.

Số liệu thống kê về hệ thống ĐHCD toàn nước Đức năm 2008 như sau:

Tổng số các trường ĐHCD: 957

Tổng số nhân sự trực thuộc: 7794

Tổng số giáo viên cộng tác: 191.708

Tổng số các khóa bồi dưỡng: 660.887

Tổng số giờ học: 15.404.175

Tổng số học viên: 8.996.949

(Nguồn: Liên đoàn ĐHCD Đức)

Nhiều trường ĐHCD tiến hành các chuyến đi học tập hay tham quan và thực hiện các hợp đồng các lớp huấn luyện riêng cho doanh nghiệp, hiệp hội hay cá nhân.

Phổ biến trong các chương trình hiện nay ở các ĐHCD ở Đức là các khoá học về những lĩnh vực sau:

- Chính trị - xã hội - môi trường
- Lao động và nghề nghiệp / máy tính
- Ngôn ngữ (xoá mù tiếng Đức cho người nhập cư, ngoại ngữ)
- Máy tính
- Giáo dục y tế
- Văn hóa và thiết kế tổ chức
- Bằng tốt nghiệp (ví dụ như tốt nghiệp trường Hauptschule, tốt nghiệp trung học, tú tài)
- Các chuyến đi tham quan, học tập

Các trường ĐHCD Berlin là những cơ sở đào tạo bồi dưỡng địa phương của 12 quận thuộc thành phố. Ở mỗi quận đều có trường ĐHCD riêng trong mạng lưới ĐHCD của thành phố. Các trường ĐHCD ở Berlin dành cho người lớn và thanh niên từ 15 tuổi trở lên, không phân biệt giới tính, nguồn gốc, tôn giáo và thế giới quan. Bộ Giáo dục, Khoa học và Nghiên cứu của bang Berlin là cơ quan quản lý cao nhất của các trường ĐHCD tại các quận của Berlin, và là đại diện của các trường này tại hội đồng liên hiệp các trường ĐHCD Đức. Các trường ĐHCD Berlin liên kết hệ thống thông tin qua mạng internet và hệ thống mạng nội bộ.

Sau đây là danh mục các lĩnh vực và các chủ đề trong chương trình đào tạo và bồi dưỡng hiện nay ở các trường ĐHCD ở Berlin:

- Chính trị - Xã hội - Môi trường: Lịch sử, chính trị, đất nước học, sự phàm, triết học, tâm lí học, tự nhiên, luật, tiêu dùng.
- Văn hóa - Nghệ thuật: Văn học, kịch, vũ thuật, vẽ, làm ảnh, phim, kỹ thuật gồm, may mặc, lịch sử nghệ thuật.
- Sức khỏe: thể dục hình thể, Massage, Khí công, Yoga...

- Ngoại ngữ: Tiếng Anh, Pháp, Ý, Tây Ban Nha, Nga, Trung Quốc, Hy Lạp, Latinh

- Tiếng Đức: Tiếng Đức như một ngoại ngữ, Tiếng Đức cho trường phổ thông, dạy nghề, tiếng Đức cho người nhập cư, kiểm tra tiếng Đức cho người nhập quốc tịch

- Lao động - Nghề nghiệp - Soạn thảo văn bản điện tử: Internet, thiết kế trang web, Multimedia, lập trình, kế toán, năng lực xã hội.

- Giáo dục cơ bản: các chương trình lấy bằng tốt nghiệp cho những người rời trường phổ thông mà chưa có bằng cấp, xóa mù chữ, toán, kỹ thuật học tập.

- Các chương trình đặc biệt: xóa mù chữ, phụ nữ, nhập cư, tàn tật, kì nghỉ dành cho bồi dưỡng, cha mẹ và con cái, thanh thiếu niên, thi cử.

Ngày nay, người ta hiểu bồi dưỡng cho người lớn tuổi như là hình thức được tổ chức việc học suốt đời. Những thay đổi xã hội toàn thế giới đã cho thấy các trường ĐHCD trong tương lai mang một ý nghĩa quan trọng.

Cơ quan quản lý trực tiếp của ĐHCD phần lớn là các địa phương trực thuộc như quận, huyện, hoặc các hiệp hội phi lợi nhuận có đăng ký, các công ty trách nhiệm hữu hạn phi lợi nhuận hay các hiệp hội nghề nghiệp. Hệ thống ĐHCD là hệ thống thành phần của hệ thống giáo dục quốc dân. Cơ quan quản lý cao nhất là Bộ Giáo dục của các bang.

Mỗi một trường ĐHCD đều là cơ sở tự chủ. Tuy nhiên, có các hiệp hội cấp bang của các trường đại học cộng đồng ở tất cả các bang, điều tiết những vấn đề chung, thực hiện các cuộc đàm phán cấp bang hay liên bang và tổ chức sự hợp tác chặt chẽ giữa các trường đại học cộng đồng. Các hiệp hội bang của các trường ĐHCD được thống nhất lại trong Liên hiệp ĐHCD Đức là hiệp hội ở cấp liên bang.

Vì ĐHCD chỉ đáp ứng một phần các chi phí thông qua đóng góp của học viên - mà không thu lợi nhuận -, nên các khóa của ĐHCD là các chương trình có chi phí tương đối thuận lợi đối với người học và như vậy có thể tiếp cận được đối với phần lớn các tầng lớp nhân dân.

Nói chung, các ĐHCD được cung cấp tài chính thông qua các nguồn chính sau đây:

- các hỗ trợ của bang;

- các hỗ trợ của địa phương trực thuộc;

- các khoản thu từ đóng góp của học viên;

- các khoản quyên góp và nguồn tài trợ khác (ví dụ: phương tiện hỗ trợ của liên bang, sở lao động,

các hỗ trợ từ quỹ xã hội Châu Âu hay chính quyền địa phương, ...)

Trường ĐHCD có lịch sử hình thành từ giữa thế kỷ 19, ngày nay mạng lưới ĐHCD phát triển mạnh mẽ ở nhiều nước trên thế giới, đặc biệt là Châu Âu, trong đó có Đức. ĐHCD trở thành một bộ phận quan trọng của hệ thống giáo dục quốc dân, thực hiện nhiệm vụ bồi dưỡng thường xuyên cho người lớn và thanh niên, phù hợp với chính sách học tập suốt đời. Những kinh nghiệm quốc tế trong lĩnh vực trường ĐHCD có thể tham khảo để phát triển hệ thống giáo dục thường xuyên ở Việt Nam, trong đó có những vấn đề sau đây:

- Xây dựng mạng lưới các cơ sở giáo dục thường xuyên (GDTX) trong phạm vi cả nước như một thành phần của hệ thống GD với chức năng đáp ứng nhu cầu đào tạo bồi dưỡng thường xuyên của các cộng đồng khu vực.

- Cơ chế quản lý các cơ sở GDTX trong đó có quản lý nhà nước của Bộ Giáo dục và Đào tạo và quản lý của các địa phương.

- Cơ chế tài chính của các cơ sở GDTX, trong đó có kinh phí đầu tư của nhà nước, địa phương và đóng góp của người học.

- Xây dựng hệ thống các lĩnh vực, chủ đề đào tạo bồi dưỡng phù hợp với nhu cầu phát triển kinh tế xã hội của các địa phương và nhu cầu của người học.

- Đảm bảo chất lượng hệ thống giáo dục thường xuyên.

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Valerie (2007): VHS - eine Institution der Erwachsenenbildung: Hat sich das Profil der Volkshochschule in ihrer 85-jährigen Existenz verändert?

2. Deutsches Institut für Erwachsenenbildung (2004, Herausgeber): Kursleitung an Volkshochschulen

3. <http://www.dvv-vhs.de/>

4. <http://www.berlin.de/vhs/>

SUMMARY

The Volkshochschule has a long history since 19th century; nowadays the Volkshochschule network has been widely developed in many countries, especially in Europe including Germany. This article briefs about the Volkshochschule in Germany, with lessons for Vietnam in developing the lifelong learning system.